

Nr 104.

Godkänd av första kammaren den 14 april 1928.

Godkänd av andra kammaren den 14 april 1928.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckta motioner om efterskänkande av återbetalningsskyldigheten beträffande till vikarierande undervisningsråd felaktigt utbetalda dyrtidstillägg m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 63.)

Till KONUNGEN.

I två inom riksdagen väckta, likalydande motioner (I: 136 och II: 325) har hemställts, att riksdagen ville medgiva, att återbetalningsskyldighet beträffande i motionerna omförmälda, till ett belopp av högst kr. 17,662:99 uppgående dyrtidstillägg till vikarierande undervisningsråd i skolöverstyrelsen å deras vikariearvoden må efterskännas, i den mån desamma utbetalts före den 3 december 1924, samt att, därest återbetalning av sådant dyrtidstillägg redan gjorts, vad som sålunda ersatts måtte få till vederbörande ånyo utbetalas.

Till stöd för sin framställning hava motionärerna anfört följande:

»I § 1 av kungl. kungörelsen den 30 maj 1919 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, nr 262, upptages 'arvode' bland de slag av kontanta förmåner, varå dyrtidstillägg finge utgå till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd. I § 6 av samma kungörelse föreskrives vidare, att till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i bland annat § 1 meddelade bestämmelserna. De omförmälda stadgandena återfinnas jämväl i senare författningar angående dyrtidstillägg till befattningshavare i statens tjänst.

Nu ifrågasvarande bestämmelser hava av vederbörande redogörare nästan undantagslöst tolkats så, att dyrtidstillägg finge utbetalas på det arvode, som enligt olika kungl. brev — i fråga om vikarier i dåvarande läroverksöverstyrel-

sen är det första dagtecknat den 16 maj 1918 — till vikarier på undervisningsrådsbefattningar inom skolöverstyrelsen utgått med 12 kronor för dag till vikarie, som är bosatt i Stockholm, och med 18 kronor för dag till annan vikarie.

Mot utbetalandet av sådant dyrtidstillägg hade emellertid vederbörande revisionsmyndighet, riksräkenskapsverket, framställt anmärkningar.

Genom särskilda utslag — det tidigaste den 3 december 1924 — har kammarrätten i ett flertal mål av ifrågavarande slag gillat de av riksräkenskapsverket gjorda anmärkningarna, varigenom i sista hand de nu avsedda vikarierna blivit förpliktade att ersätta de anmärkta beloppen.

I några av dessa anmärkningsmål, vilka anhängiggjorts, innan kammarrätten blivit högsta dömande instans för mål av nu avsedd beskaffenhet, hava av vederbörande besvär anförts hos Kungl. Maj:t med yrkande, att anmärkningarna måtte ogillas. Härvid hava klagandena även anhållit, att, därest nyssnämnda yrkande icke skulle bifallas, Kungl. Maj:t måtte av nåd befria dem från ålagd ersättningsskyldighet till statsverket.

Över ett av de sålunda anförda besvären rörande en anmärkning vid Jönköpings läns kassaredogörelse för augusti 1921 och gällande dyrtidstillägg av här avsett slag uppgående till sammanlagt 2,063 kronor 52 öre till folkskollinspektören Per Thomée har utlåtande inhämtats av statskontoret, som därvid anført följande:

Det till klaganden i egenskap av vikarie för undervisningsråd utbetalda dag-arvodet har till siffran bestämts av Eders Kungl. Maj:t. Jämlikt § 6 av den vid tiden för förordnandet gällande nådiga kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst den 30 juni 1920 (nr 364) skall alltså dyrtidstillägg å sagda arvode utbetalas under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 av samma kungörelse meddelade bestämmelserna. Enligt vad som framgår av det av särskilt tillkallade sakkunniga avgivna betänkande och förslag angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1919 (bilaga till prop. nr 225 till 1919 års riksdag sid. 70—72) torde dagarvode av ifrågavarande slag få anses motsvara sådant arvode, som omförmåles i mom. 1 av första paragrafen av nämnda kungörelse, och skall vid sådant förhållande och då annan föreskrift ej meddelats, dyrtidstillägg å dag-arvodet utgå enligt de beräkningsgrunder, som återfinnas i §§ 2 och 3 av kungörelsen.

Med stöd av vad sålunda anförts och då själva beräkningen av det till klaganden utbetalda dyrtidstillägget icke är föremål för anmärkning, får statskontoret i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte finna skäligt att, med ändring av kammarrättens överklagade utslag, förklara den framställda anmärkningen icke kunna bifallas.

Kungl. Maj:t har enligt utslag den 3 juni 1927 icke funnit skäl göra ändring i omförmälda anmärkningsmål och icke heller bifallit efterskänkande av den i målet ålagda ersättningsskyldigheten.

Enhanda beslut har av Kungl. Maj:t fattats i senare avdömda besvärsmål av nu avsedd beskaffenhet.

Enligt här bilagda inom riksräkenskapsverket upprättade uppgift utgör det till återbetalning anmärkta beloppet dyrtidstillägg till vikarierande undervisningsråd å dem i denna deras egenskap tillkommande arvoden för åren 1920—1925 tillhopa 17,662 kronor 99 öre, varav endast 598 kronor avse tid efter år 1922.

Det gäller sålunda återbetalning av en stor summa för lång tid sedan uppburna avlöningsmedel. Då dessa till största delen tillfallit några få av de nu ifrågavarande befattningshavarna, kommer på dessas del en för dem synnerligen kännbar återbetalningsskyldighet.

Enligt undertecknades mening tala starka billighetsskäl för att sådan återbetalningsskyldighet borde helt och hållet efterskänkas.

Härför talar först och främst den ovan anförda omständigheten, att det till allra största delen gäller sådan avlöning, som vederbörande uppburit för flera år sedan, då penningvärdet var avsevärt mindre än det är för närvarande.

Vidare måste de nu återbetalningsskyldiga hava ansett sig vara i sin goda rätt att erhålla de till dem utbetalta dyrtidstilläggen, då såväl statskontoret som ett stort antal länsstyrelser enligt vederbörande författningar ansett sig berättigade att utanordna desamma.

Redan härav är tydligt, att de i förevarande fall gällande författningsbestämmelserna icke kunna anses hava varit med erforderlig tydlighet formulerade. Detta framgår ytterligare av sådana omständigheter som att riksräkenskapsverket i ett fall (resolutionen den 19 januari 1922) anmärkt till återbetalning nu avsett dyrtidstillägg icke därför att sådant utgått utan endast på grund av att detsamma oriktigt beräknats och att i andra fall anmärkningen först grundats på att här ifrågakommande arvoden vore att betrakta som dag-arvoden, medan i de lagkraftvunna utslagen domen grundas på en passus i en riksdagshandling, om vilken vederbörande befattningshavare icke haft skyldighet att äga kännedom.

De ifrågavarande befattningshavarna måste anses hava mottagit sina uppdrag i tro att å vederbörligt arvode skulle utgå dyrtidstillägg och för denna frågas bedömande hava de — åtminstone innan ovan omförmälda kammarrättsutslag den 3 december 1924 avkunnats — endast haft att tillgå gällande författningar, enligt vilkas formulering, såsom av det här ovan citerade und. utlåtandet av statskontoret synes framgå, det nu avsedda dyrtidstillägget bort utgå. För i landsorten boende vikarier måste härvid hava varit av särskild betydelse, att under tiden 1 mars 1920—30 juni 1921 vikariearvodet för dag understeg det dagtraktamente, som flertalet nu avsedda befattningshavare skulle hava uppburit, om de skolat utföra förrättning i egen tjänst. Avlöningen på de här avsedda överordnade posterna har sålunda under nämnda period faktiskt varit lägre än det belopp, statsmakterna ansett vara skäligt som ersättning för den ökning i levnadskostnaderna, som förorsakas därav, att uppdraget icke utförts i hemorten. Och det bör därjämte märkas, att det här är fråga om uppdrag, som kunna tilldelas vederbörande endast om de därtill förklarar sig villiga och som i många fall utförts under vederbörandes ferier.»

Över ifrågavarande motioner har riksdagens statsutskott i vederbörlig ordning inhämtat yttranden av såväl skolöverstyrelsen som riksräkenskapsverket, vilka yttranden äro såsom bilagor fogade vid utskottets utlåtande nr 63.

Riksdagen har funnit starka billighetsskäl tala för bifall i princip till motionärernas förslag.

Såsom framgår av det av riksräkenskapsverket i ämnet avgivna utlåtandet, har ämbetsverket ifrågasatt, att dyrtidstillägg å dagarvode må efterskänkas helt beträffande vikarierande undervisningsråd, som varit bosatt i Stockholm, samt till två tredjedelar beträffande vikarier från ort utom Stockholm. Riksdagen har ej funnit billigt, att en skillnad i nu angivna hänseenden kommer till uttryck på sätt ämbetsverket ifrågasatt, då härigenom vikarier från landsorten skulle sättas i en ogynnsammare ställning än vikarier, som vore bosatta i Stockholm. Däremot har riksdagen ansett fog förefinnas till en begränsning av det begärda medgivandet i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag på så

sätt, att efterskänkandet må gälla endast i de fall, där utbetalningarna skett, innan de som redogörare ansvarige första gången erhållit del av riksräkenskapsverkets anmärkningar rörande ifrågavarande utbetalningar.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen i anledning av ovanberörda motioner (I: 136 och II: 325) medgivit,

dels att till ifrågavarande befattningshavare oriktigt utbetalt dyrtidstillägg å dem i egenskap av vikarierande undervisningsråd hos skolöverstyrelsen tillkommande dagarvode må efterskännas; dock att efterskänkandet må gälla endast i de fall, där utbetalningarna skett innan de som redogörare ansvariga första gången erhållit del av riksräkenskapsverkets anmärkningar rörande ifrågavarande utbetalningar;

dels ock att, därest återbetalning skett av dylikt dyrtidstillägg, till vederbörande må från åttonde huvudtitelns anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ånyo utbetalas, vad sålunda återlevererats.

Stockholm den 14 april 1928.

Med undersätlig vördnad.